

УДК 343.57(477)

В.В. Лісняк

БЛАНКЕТНИЙ ХАРАКТЕР ДИСПОЗИЦІЇ У СТ. 320 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

У статті визначено масив нормативно-правових актів, через пізнання яких розкривається бланкетний зміст диспозиції у ст. 320 КК України.

Ключові слова: обіг наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, кримінально-правові норми, диспозиція, бланкетність.

В статье определен массив нормативно-правовых актов, путем познания которых раскрывается бланкетное содержание диспозиции в ст. 20 УК Украины.

Ключевые слова: оборот наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов или прекурсоров, уголовно-правовые нормы, диспозиция, бланкетность.

Normative legal acts, used for the defining the blanket content of the disposition of the Item 20 of the CC of Ukraine are considered.

Keywords: turn of narcotics, psychoactive drugs, their analogues or precursors, criminal and legal norms, disposition, blanketness.

Передусім необхідно зазначити, що більшість статей КК України про відповідальність за незаконний обіг наркотичних засобів містять норми з бланкетними диспозиціями. Не є винятком і ст. 320 КК України (порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів).

Наявність бланкетної диспозиції означає такий спосіб побудови кримінально-правової норми (чи навіть статті), за якого для правильного її застосування необхідно з'ясувати, які саме правила були порушені. Ці правила передбачені не кримінальним законом, а іншими галузями законодавства.

Актуальність вивчення феномену бланкетних диспозицій зумовлена їх значною кількістю в КК України, неабияким динамізмом галузевого законодавства і, зрештою, потребами правозастосовної діяльності.

Проблема бланкетних диспозицій у вітчизняному кримінальному законодавству на загальному рівні ґрунтовно досліджена у Г.З. Яремко [1]. Є також чимало цікавих статей, що відповідають цьому рівню [2]. У дисертаціях, монографіях, інших публікаціях, предметом пізнання яких визначено відповідний склад злочину чи їх сукупність, відображено *спеціальний рівень дослідження* бланкетних диспозицій, однак ці питання зазвичай розглядаються спеціалістами побіжно.

На відміну від українських реалій, в Росії більш активно досліджується аналізована проблема. Вона доволі повно висвітлена у працях таких вчених, як: Н.В. Беляєва [3], М.С. Боровіков [4], І.А. Михайлова [5], М.І. Пікуров [6], А.В. Сельський [7], І.В. Шишко [8].

Якщо розглядати проблему відповідальності за злочин, передбачений ст. 320 КК України, то на дисертаційному рівні вона не досліджувалася. І тому будь-які питання, пов'язані з цією проблемою, у тому числі і стосовно бланкетності, є надзвичайно важливими для теорії і практики.

Мета нашої статті – визначити масив нормативно-правових актів, через пізнання яких розкривається бланкетний зміст диспозиції у ст. 320 КК України.

Об'єктивну сторону аналізованого складу злочину характеризують такі види діянь, як:

– порушення встановлених правил посіву або вирощування снотворного маку чи конопель;

– порушення правил виробництва, виготовлення, зберігання, обліку, відпуску, розподілу, торгівлі, перевезення, пересилання чи використання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

Отже, для правильного застосування ст. 320 КК України слід звернутися до нормативно-правових актів, які регламентують відповідну діяльність. При цьому необхідно бути поінформованим щодо змісту, принаймні, такого масиву зазначених актів:

1) Закон України “Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори” у редакції від 22 грудня 2006 р. (з подальшими змінами і доповненнями);

2) Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Затверджений постановою Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) від 6 травня 2000 р. № 770;

3) Порядок ліцензування діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Затверджений постановою КМУ від 5 грудня 2007 р. № 1387;

4) Порядок зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вилучених з незаконного обігу. Затверджений постановою КМУ від 7 травня 2008 р. № 422;

5) Порядок використання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у ветеринарній медицині. Затверджений постановою КМУ від 9 квітня 2008 р. № 334;

6) Порядок перевезення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на території України та оформлення необхідних документів. Затверджений постановою КМУ від 17 квітня 2008 р. № 366;

7) Умови запобігання розкраданню рослин, включених до переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Затверджені постановою КМУ від 26 листопада 2008 р. № 1026;

8) Постанова КМУ “Про порядок придбання кондиційного і репродуктивного насіння для культивування рослин, що містять малі кількості наркотичних речовин, для промислових цілей” від 27 грудня 2008 р. № 1129;

9) Порядок провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом. Затверджений постановою КМУ від 3 червня 2009 р. № 589;

10) Порядок використання наркотичних засобів і психотропних речовин під час дресирування службових собак для розшуку таких засобів і речовин. Затверджений постановою КМУ від 29 липня 2009 р. № 831;

11) Перелік психотропних речовин і прекурсорів, що використовуються у ветеринарній медицині. Затверджений постановою КМУ від 6 липня 2011 р. № 721;

12) Перелік наркотичних лікарських засобів, що є небезпечними для здоров'я в разі зловживання ними. Затверджений наказом Міністерством охорони здоров'я України (далі – МОЗ) від 20 вересня 1995 р. № 172;

13) Перелік психотропних лікарських препаратів, що є небезпечними для здоров'я в разі зловживання ними. Затверджений наказом МОЗ від 20 вересня 1995 р. № 172;

14) Критерії віднесення лікарських засобів, що містять малу кількість наркотичних засобів або психотропних речовин і прекурсорів, до категорії лікарських засобів, які відпускаються без рецептів. Затверджені наказом МОЗ від 14 травня 2003 р. № 210;

15) Правила виписування рецептів та вимог-замовлень на лікарські засоби і виробу медичного призначення. Затверджені наказом МОЗ від 19 липня 2005 р. № 360;

16) Порядок відпуску лікарських засобів і виробів медичного призначення з аптек та їх структурних підрозділів. Затверджений наказом МОЗ від 19 липня 2005 р. № 360;

17) Інструкція про порядок зберігання, обліку та знищення рецептурних бланків та вимог-замовлень. Затверджена наказом МОЗ від 19 липня 2005 р. № 360;

18) Перелік наркотичних (психотропних) комбінованих лікарських засобів, що містять малу кількість наркотичних засобів списку № 1 таблиці II Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого постановою КМУ від 6 травня 2000 р. № 770. Затверджений наказом МОЗ від 23 квітня 2007 р. № 202;

19) Перелік наркотичних (психотропних) комбінованих лікарських засобів, що містять малу кількість психотропних речовин списку № 2 таблиці III Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого постановою КМУ від 6 травня 2000 р. № 770. Затверджений наказом МОЗ від 23 квітня 2007 р. № 202;

20) Перелік наркотичних (психотропних) комбінованих лікарських засобів, що містять малу кількість прекурсорів списку № 1 таблиці IV Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого постановою КМУ від 6 травня 2000 р. № 770. Затверджений наказом МОЗ від 23 квітня 2007 р. № 202;

21) Перелік наркотичних (психотропних) комбінованих лікарських засобів, що містять комбінації малої кількості наркотичних засобів списку № 1 таблиці II, психотропних речовин списку № 2 таблиці III, прекурсорів списку № 1 таблиці IV Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого постановою КМУ від 6 травня 2000 р. № 770. Затверджений наказом МОЗ від 23 квітня 2007 р. № 202;

22) Порядок обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів у закладах охорони здоров'я України. Затверджений наказом МОЗ від 21 січня 2010 р. № 11;

23) Таблиці невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу. Затверджені наказом МОЗ у редакції від 29 липня 2010 р. № 634;

24) Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з культивування рослин, включених до таблиці I Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого Кабінетом Міністрів України, розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, придбання, реалізації (відпуску), ввезення на територію України, вивезення з території України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, включених до зазначеного Переліку. Затверджені наказом МОЗ України від 2 лютого 2010 р. № 66;

25) Інструкція про порядок придбання сировини, що містить наркотичні і психотропні речовини, прекурсорів, виробництва наркотичних і психотропних

засобів, здійснення їх обліку, зберігання, перевезення, пересилання і збуту. Затверджена наказом Державного комітету медичної та мікробіологічної промисловості України від 2 квітня 1999 р. № 41;

26) Порядок контролю за додержанням Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з культивування та використання рослин, що містять наркотичні засоби, для промислових цілей. Затверджений наказом Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва і Міністерства аграрної політики України від 18 вересня 2003 р. № 100/343;

27) Порядок контролю за додержанням Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, придбання, пересилання, ввезення, вивезення, відпуску, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Затверджений наказом Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва і МОЗ України від 27 січня 2004 р. № 04/42;

28) Вимоги до об'єктів і приміщень, призначених для здійснення діяльності з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та зберігання вилучених з незаконного обігу таких засобів і речовин. Затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 15 травня 2009 р. № 216.

Повною мірою проаналізувати наведені нормативно-правові акти у межах статті не видається можливим, та й не вважаємо за доцільне це робити. Натомість головним вбачаємо такий акцент: застосування ст. 320 КК України безпосередньо пов'язано з необхідністю володіння інформацією стосовно антинаркотичного законодавства. Це законодавство складають, як ми встановили, Закон України “Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори”, а також відповідні нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, міністерств і відомств.

Наприклад, для з'ясування встановлених правил *культивування* (посіву або вирощування) снотворного маку чи конопель, необхідно звернутися передусім до *Закону України “Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори”* (далі – Закон). У конкретному кримінальному провадженні це надасть можливість відповісти на запитання, а які, власне, правила культивування рослин порушені. Отже, ст. 15 Закону передбачає, що діяльність з культивування рослин, включених до таблиці I Переліку, на території України забороняється; винятком є діяльність з культивування та (або) використання рослин, включених до списку № 3 таблиці I Переліку, що містять малі кількості наркотичних речовин, з додержанням умов, зазначених у частинах 2, 3 та 4 цієї статті. До таких умов належать:

1. Діяльність з культивування та (або) використання рослин, включених до списку № 3 таблиці I Переліку, що містять малі кількості наркотичних речовин для промислових цілей, визначених ліцензією, може здійснюватися юридичними особами всіх форм власності за наявності в них відповідної ліцензії у межах визначених Кабінетом Міністрів України квот. Гранично допустимий вміст наркотичних речовин у рослинах, включених до списку № 3 таблиці I Переліку, встановлюється Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу, – Державної служби України з контролю за наркотиками.

2. Культивування рослин, включених до списку № 3 таблиці I Переліку, що містять малі кількості наркотичних речовин для промислових цілей, визначених ліцензією, здійснюється шляхом застосування кондиційного і репродуктивного насіння, придбаного у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

3. Юридичні особи – власники ліцензій на здійснення діяльності з культивування та (або) використання рослин, включених до списку № 3 таблиці I Переліку, що містять малі кількості наркотичних речовин для промислових цілей, визначених ліцензією, зобов'язані вжити заходів щодо забезпечення встановленого законодавством режиму охорони посівів, місць зберігання і переробки цих рослин.

Щоб дізнатися культивування яких рослин регламентовано Законом, необхідно звернутися до іншого нормативно-правового акта – Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (затверджений постановою КМУ від 6 травня 2000 р. № 770). Список № 3 таблиці I цього Переліку має назву “Рослини, які містять наркотичні засоби та психотропні речовини і обіг яких допускається для промислових цілей”. У ньому йдеться про рослини виду мак снотворний (*Papaver somniferum L*) і рослини роду коноплі (*Cannabis*).

Культивування рослин виду мак снотворний для виробництва насіння допускається лише за умови використання насіння, зібраного із сортів рослин, у висушеній соломі яких вміст морфіну не перевищував 0,15 %.

Культивування рослин роду коноплі для промислових цілей, за винятком виробництва та (або) виготовлення наркотичних засобів і психотропних речовин, допускається за умови використання насіння, зібраного із сортів рослин, у висушеній соломі яких вміст тетрагідроканнабінолу не перевищував 0,15 %.

У такий самий спосіб, через звернення до галузевого антинаркотичного законодавства, пізнаємо й іншу форму об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 320 КК України (порушення правил виробництва, виготовлення, зберігання, обліку, відпуску, розподілу, торгівлі, перевезення, пересилання чи використання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів).

Наприклад, *Порядок провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом* (затверджений постановою КМУ № 589 від 3 червня 2009 р.) конкретизує відповідні положення Закону і передбачає, зокрема, таке.

Суб'єкти господарювання – юридичні особи, незалежно від форми власності, здійснюють діяльність, пов'язану з культивуванням рослин, розробленням, виробництвом, виготовленням, зберіганням, перевезенням, пересиланням, придбанням, реалізацією (відпуском), ввезенням на територію України, вивезенням з її території, транзитом через територію України, використанням, знищенням наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, включених до переліку, затвердженого постановою КМУ від 6 травня 2000 р. № 770 за наявності в них відповідної ліцензії, виданої Державною службою України з контролю за наркотиками (пункти 1, 5).

Пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у поштових (у тому числі міжнародних) відправленнях, а також як гуманітарної допомоги забороняється, за винятком випадків, коли наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори надсилаються у відповідні регіони України за окремим рішенням Кабінету Міністрів України у період дії надзвичайного стану (ч. 5 ст. 26 Закону, п. 4 Порядку). Також забороняється пересилання зазначених засобів і речовин кур'єрськими відправленнями.

Виробництво, виготовлення, зберігання, ввезення на територію України, вивезення з її території наркотичних засобів і психотропних речовин, включених до таблиць II і III переліку, та препаратів (лікарських засобів) в кількості, що перевищує гранично допустиму, здійснюється суб'єктами господарювання у межах квот, які щороку визначаються Кабінетом Міністрів України (п. 8).

Аналогічно і *Порядок перевезення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на території України та оформлення необхідних документів* (затверджений постановою КМУ від 17 квітня 2008 р. № 366) докладно регламентує відповідну діяльність.

Перевезення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів здійснюється закладами охорони здоров'я, суб'єктами господарювання, що провадять діяльність з їх виробництва, виготовлення, а також автомобільними перевізниками за умови забезпечення схоронності вантажу. Перевезення зазначених засобів, речовин і прекурсорів на території України здійснюється автомобільним, повітряним або водним транспортом. Перевозити наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори, за винятком прекурсорів, включених до списку № 2 таблиці IV переліку, залізничним транспортом та пересилати їх поштою забороняється (п. 4).

Перевезення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів здійснюється у супроводженні відповідальної особи, призначеної керівником закладу охорони здоров'я або суб'єкта господарювання, що провадить діяльність з їх виробництва, виготовлення. Факт отримання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів підтверджується підписаною відповідальною особою накладною, в якій зазначається державний номер відповідного автомобільного транспортного засобу. Перевезення зазначених засобів, речовин і прекурсорів у межах міста чи району здійснюється без видачі органом внутрішніх справ відповідного дозволу. Питання охорони вантажу в дорозі вирішується керівником закладу охорони здоров'я або суб'єкта господарювання, з огляду на конкретні обставини (п. 6).

Перевезення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, за винятком прекурсорів, включених до списку № 2 таблиці IV переліку, в кількості 200 і більше кілограмів здійснюється автомобільним транспортним засобом у супроводженні патрульного автомобіля Державтоінспекції або державної служби охорони при МВС України (п. 7). А в п. 11 зазначеного Порядку наголошено на такому: перевезення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів суб'єктами господарювання здійснюється на підставі товарно-транспортної накладної у супроводженні відповідальної особи (представника вантажовідправника чи вантажоодержувача, що обізнаний з властивостями зазначених засобів, речовин і прекурсорів та правилами безпечного поведіння з ними).

Порядок зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вилучених з незаконного обігу, затверджений постановою КМУ від 7 травня 2008 р. № 422.

Так, *зберігання* органами МВС України, СБУ і Держмитслужби (щодо назви цього органу необхідні зміни до Порядку ще не внесені. – *В.Л.*) наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів здійснюється без надання відповідної ліцензії (п. 2).

Керівник органу МВС, СБУ і Держмитслужби призначає особу, на яку покладається відповідальність за зберігання та ведення обліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (п. 4).

Журнал обліку прошнуровується і скріплюється печаткою органу, його сторінки нумеруються. Записи в журналі обліку робляться відповідальною особою в порядку надходження наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на підставі документів про їх вилучення та дослідження, в яких зазначаються дата їх надходження для зберігання, найменування, кількість, номер кримінального провадження, місце фактичного зберігання, а також відомості про видачу зазна-

чених засобів, речовин і прекурсорів для цілей, передбачених законодавством (п. 10).

Досить довго діє *Інструкція про порядок придбання сировини, що містить наркотичні і психотропні речовини, прекурсорів, виробництва наркотичних і психотропних засобів, здійснення їх обліку, зберігання, перевезення, пересилання і збуту* (затверджена наказом Державного комітету медичної та мікробіологічної промисловості України від 2 квітня 1999 р. № 41). Відповідно до неї на підприємствах усі операції з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів в обов'язковому порядку реєструються в *обліковій документації* охорони (п. 4.2).

Уся без винятку облікова документація (накладні, вимоги, рахунки та інше) на наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори виписується окремо від облікової документації на іншу сировину та лікарські засоби, а кількість проставляється словами. Передбачено, що кожний вид наркотичного засобу, психотропної речовини і прекурсора залежно від найменування, дозування, лікарської форми підлягає окремому обліку. Усі документи з оприбуткування та видатку мають зберігатися протягом десяти років у відповідальних осіб в умовах, що гарантують збереження цієї документації.

Облік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів ведеться в окремих книгах, пронумерованих, прошнурованих, завірених печаткою та підписом керівника підприємства (організації) чи посадової особи, ним уповноваженої. Облік ведеться таким чином, щоб щодня можна було встановити наявну кількість наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у перерахунку на 100 % вмісту основної речовини (п. 4.3).

Окрім того, робітники бухгалтерії мають щодня перевіряти правильність зроблених завідувачем складу записів та їх відповідність документам, які заздалегідь підлягають перевірці. У присутності матеріально відповідальної особи представники бухгалтерії підраховують загальну кількість документів, що здаються при реєстрі, та вживають заходів щодо негайного усунення виявлених помилок в оформленні операцій з надходження та відпуску наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та засобів на проведення аналізів (п. 4.5).

Відпуск наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів зі складу здійснюється за лімітно-забірною картою або на вимогу. Зазначена карта відкривається щомісяця плановим відділом на основі плану виробництва, затвердженого керівником підприємства, та візується заступником директора з режиму і охорони чи посадовою особою, на яку покладені ці обов'язки, заступником директора з виробництва та начальником відділу матеріально-технічного постачання. У відділі матеріально-технічного постачання лімітно-забірна карта або вимога реєструється у спеціальному журналі (реєстрі). Копія реєстру передається в бухгалтерію для контролю за надходженням документів зі складу. За лімітно-забірною картою, що виписується у двох примірниках (один знаходиться у цеху, інший – на складі), цех протягом місяця отримує наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори в межах установленого ліміту. Видача та отримання зі складу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів підтверджується підписами в лімітно-забірній карті завідувача складу, начальника цеху чи дільниці, комірника складу та відповідальної особи цеху (п. 5.1).

Наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори відпускаються в упаковці виробника (постачальника) або в разі потреби зважування (відмірювання) – в тарі, спеціально виділеній для кожного виду наркотичного засобу, психотропної речовини і прекурсора. При цьому зазначається його найменування,

кількість речовини, номер серії, дата, підпис відповідальної особи, а на тарі додатково ставиться напис "Отрута" із зображенням черепа й кісток (п. 5.2).

Відпуск наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів для виготовлення готових лікарських форм здійснюється щодня у кількості, що не перевищує його добової потреби (п. 5.4).

Варто зазначити, що на основі вимог цієї Інструкції, чинних регламентів виробництва підприємствами та організаціями, які здійснюють придбання сировини, що містить наркотичні і психотропні речовини, прекурсорів, виробництво, реалізацію, облік і транспортування наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, *мають бути розроблені інструкції* з технології виробництва, порядку обліку при прийманні, відпуску, зберіганні, охорони праці, пожежної безпеки, охорони, виробничої санітарії і транспортування для кожного конкретного транспортного засобу (п. 1.4).

Зазначені інструкції підприємств та організацій також вивчаються органами досудового розслідування і судами, відповідні положення цих актів мають бути відображені в процесуальних документах (зокрема, в обвинувальному акті, вирокі).

Порядок обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів у закладах охорони здоров'я України затверджений наказом МОЗ України від 21 січня 2010 р. № 11. Зокрема, з аптечної бази (складу), бази спеціального медичного постачання наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори можуть *відпускатися* лише суб'єктам господарювання, які мають відповідну ліцензію щодо обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Водночас реалізація (відпуск) фізичним особам наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, дозволених до застосування у медичній практиці, здійснюється через аптечні заклади всіх форм власності за наявності у них відповідної ліцензії (п. 2.4).

Виготовлені аптекою лікарські форми, що містять наркотичний засіб, психотропну речовину чи прекурсор, мають бути опечатані або ж закорковані "під обкатку" (закриття флаконів алюмінієвими ковпачками спеціальним пристроєм) та зберігатися до відпуску в кімнатах аптек, передбачених для зберігання цих засобів і речовин (п. 2.11.5).

Лікарі закладів охорони здоров'я незалежно від форм власності та підпорядкування згідно з видами медичної практики, на які було видано ліцензію МОЗ, та відповідно до лікарських посад за наявності відповідних медичних показань зобов'язані виписувати хворим рецепти на право одержання лікарського засобу, що містить наркотичний засіб, психотропну речовину чи прекурсор у чистому вигляді або в суміші з індиферентними речовинами, на спеціальному рецептурному бланку форми № 3 (ф-3). Такі бланки виготовляються на папері з відповідними ступенями захисту, друкуються Держзнаком України та є документами суворого обліку (пункти 4.1–4.2).

Якщо рецепт виписано з порушенням цих Правил, він вважається недійсним і лікарські засоби за ним не виготовляються та не відпускаються. Забороняється виписувати рецепти на спеціальних рецептурних бланках форми № 3 (ф-3) для виписування наркотичних та психотропних лікарських засобів лікарям не за профілем, за винятком, коли у населених пунктах спеціалісти вузького профілю (офтальмологи, ендокринологи тощо) відсутні (пункти 4.3–4.4).

Таким чином, суб'єкт господарювання при здійсненні діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, має дотримуватися вимог багатьох нормативно-правових актів. Необхідно пам'ятати, що зазначені акти доволі часто оновлюються чи взагалі скасовуються. Для оперативного

орієнтування у цій ситуації може бути корисним, зокрема, звернення на сайт Державної служби України з контролю за наркотиками.

Порушення наведених та інших правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів може утворювати склад злочину, передбаченого ст. 320 КК України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Яремко Г.З.* Бланкетні диспозиції в статтях Особливої частини Кримінального кодексу України : монографія / за ред. В.О. Навроцького. – Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2011. – 432 с. Див. також рецензію на це видання : *Музика А.А., Азаров Д.С.* Проблема бланкетних диспозицій в українській кримінально-правовій доктрині / Кримінальний кодекс України 2001 р. : проблеми застосування і перспективи удосконалення : тези доповідей та повідомлень учасників Міжнародного симпозиуму, 21–22 вересня 2012 року. – Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. – С. 459–466.
2. Див., зокрема : *Панов М., Квасневська Н.* Кваліфікація злочинів при бланкетній диспозиції закону про кримінальну відповідальність. – Право України. – 2010. – № 9. – С. 47–55 ; *Дудоров О.О.* Бланкетність у кримінальному праві : проблеми і перспективи / О.О. Дудоров ; Передне слово д-ра юрид. наук проф. В.О. Навроцького // Вибрані праці з кримінального права ; Луганський державний університет внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка. – Луганськ, 2010. – С. 50–56.
3. *Беляева Н.В.* Бланкетные диспозиции в советском уголовном праве и их применение : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Н.В. Беляева. – М., 1984. – 24 с.
4. *Боровиков Н.С.* Бланкетные нормы в уголовном праве : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Н.С. Боровиков. – М., 2009. – 22 с.
5. *Михайлова И.А.* Бланкетные нормы в уголовном законе и их применение органами внутренних дел : дисс. ... канд. юрид. наук / 12.00.08. – М., 2009. – 290 с.
6. *Пикуров Н.И.* Квалификация преступлений при бланкетной форме диспозиции закона (с конкретизацией запрета в административном праве) : дис. ... канд. юрид. наук / Н.И. Пикуров. – М., РГБ, 1982. – 197 с. ; *Пикуров Н.И.* Квалификация следователем преступлений со смешанной противоправностью : учеб. пособ. / Н.И. Пикуров. – Волгоград : МВД СССР, 1988. – 56 с. ; *Пикуров Н.И.* Уголовное право в системе межотраслевых связей : монография / Н.И. Пикуров. – Волгоград : Волгоградский юридический институт МВД России, 1998. – 220 с. ; *Пикуров Н.И.* Квалификация преступлений с бланкетными признаками состава : монография / Н.И. Пикуров. – М. : Российская академия правосудия, 2009. – 288 с. ; *Пикуров Н.И.* Комментарий к судебной практике квалификации преступлений на примере норм с бланкетными диспозициями / Н.И. Пикуров. – М. : Юрайт, 2009. – 488 с.
7. *Сельский А.В.* Бланкетные нормы в уголовном законодательстве России : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / А.В. Сельский. – М., 2010. – 32 с.
8. *Шишко И.В.* Взаимосвязь уголовно-правовых и регулятивных норм в сфере экономической деятельности : автореф. дисс. ... докт. юрид. наук : 12.00.08 / И.В. Шишко. – Екатеринбург, 2004. – 42 с.

Отримано 5.09.2013